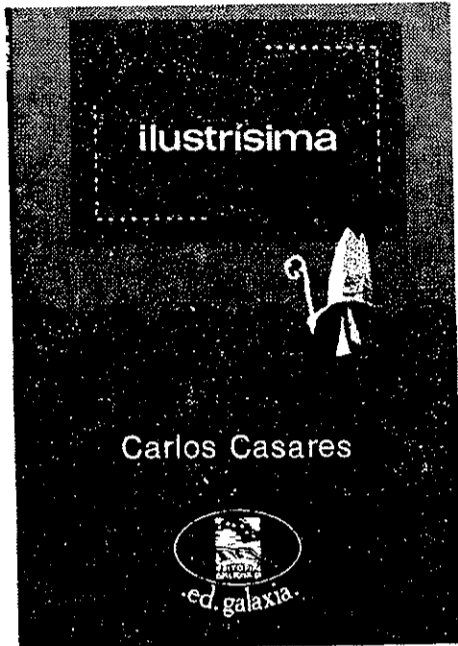

LIBROS GALEGOS

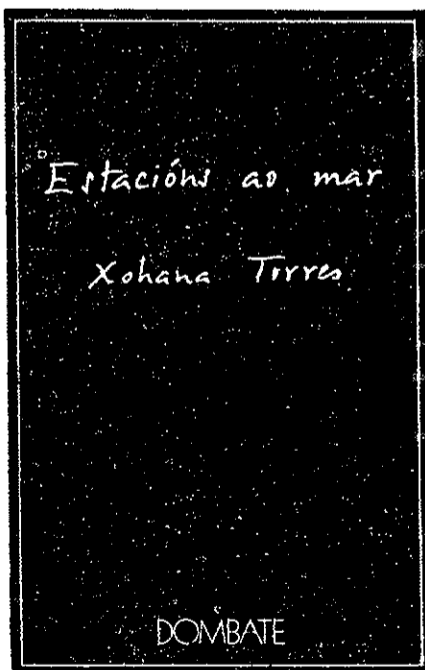
Mesmo coincidindo co 17 de maio, festa das Letras Galegas, sairon dos prelos de «Galaxia» tres novos libros, —dous deles de poemas. Compre solliñar o feito de que case todas as semanas sae aos escaparates das librerías un libro novo en idioma galego. E tamén a calidade da meirande parte destes libros. Esta é a verdade de que estamos nunha primavera da nosa fala. Nomes xa consagrados e nomes de novos autores, figuran nas portadas destes libros, que forman parte da festa perpetua das letras galegas que celebramos ontes.

UNHA NOVELA DE CASARES

«Ilustrísima» é a nova novela de Carlos Casares a terceira das que deica agora escribiu. Nela cóntanos a historia dun bispo galego de comenzos de século que sobre o dogmatismo e a intolerancia dunha curia dogmática. Pro como nos dicen os editores, máis aló da anécdota plantéanse na novela de Casares algúns dos problemas máis vivos que afectan aos homes do noso tempo: a violencia física e moral a intransixencia... Trátase dunha novela importante dun dos máis importantes escritores galegos da xeneración que comenza a publicar polos anos sesenta e dela ocupáremonos en próxima ocasión. Vai agora o anuncio da súa aparición. «Xoguetes pra un tempo prohibido» e «Os escuros soños de Clio» xunto con «Ilustrísima» proban a presenza entre nos dun gran narrador dono do idioma e capaz de darnos na linguaxe que precisan as máis variadas fabulacións.

POEMAS DE XOHANA TORRES

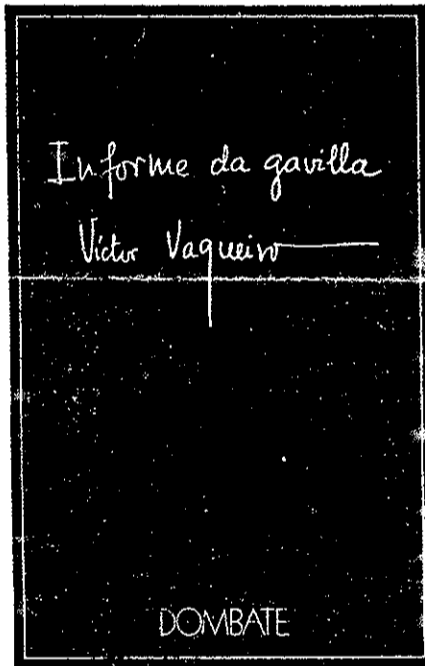
Xa temos nas mans o tan agardado libro «Estacións ao mar» de Xohana Torres. Un fermoso monilo de poemas na que a tan viva e alerta sensibilidade da autora nos agasalla cunha varía temática cunha visión do seu mundo —da terra da infancia e da vida mesma— chea de suxerencias de fiestras novas de ensoños e da mesma melancolía do vivir. O libro, que ha de ser comentado ben máis extensamente, responde ao que todos os que coñecemos a poesía de Xohana Torres agardábamos. A vida como nostalgia pasa pola meirande parte dos seus poemas

como choiva ou camelias. Unha voz dicenos o seu mundo como música e ensoño, máis aló da vida mesma.

A AVENTURA DE VICTOR VAQUEIRO

Neste seu segundo libro, Victor Vaqueiro mantén o tono épico do primeiro que dou ao público. «Lideiras entre a paisaxe» Vaqueiro é un poeta das máis novas xeneracións e como di Méndez Ferrín na nota limiar que lle puxo ao libro, Vaqueiro «eríxese nunha sorte de restaurador do idioma como exercicio». E verdadeiramente o idioma que emprega Vaqueiro é dunha versatilidade dunha riqueza dunha precisión e moitas veces dunha maxia verdadeiramente insólita. Méndez Ferrín di que este libro «é extravagante» De feito os recursos de Vaqueiros son múltiples e van dende o uso de cantigas de poemas en prosa de textos periodísticos etc. a inclusión de algún texto en castelán. Un libro que ten algo máis moito máis que novidade.

Co de Xohana Torres inician os dous unha nova colección de poesía da editorial «Galaxia» que leva por título xeral «Dombate» polo antergo e soado dolmen.

A IDA DA MORTE EN SALVADOR ESPRIU

Ao noso ver, a obra maestra do poeta catalán Salvador Espriu no campo da creación lírica, é a que leva por título «Mrs. Death». Parécenos que se trata da produción máis ambiciosa do seu talento de poeta, na que tencionou concentrar un fondo simbolismo metafísico arredor da idea da morte. Como sinalou o propio autor nas palabras limiares da obra, «Mrs. Death» é un libro complexo, quizais difícil, teimando na meditación da morte.

A primeira parte —inda que non escrita en forma dialogada— posee verdadeira estrutura escénica; responde a unha clara concepción dramática moi achegada á do esperpento ou o guignol. O desenvolvemento da representación sobre o taboado da farsa claramente indicado no prólogo— non obedece a unha trama argumental precisa. Limitase á presentación dos diferentes personaxes que interveñen no minúsculo teatro de polichinelas.

En realidade, Salvador Espriu incide unha vez máis no vello tema estoico da vida - comedia; porque os tristes bonecos do guignol que desfilan como esperpentos grotescos nesta garsa tráxica presidi-

da pola Morte, son os homes mesmos, tristes bonecos da comedia humana.

A alegoría barroca do gran teatro do mundo atinxiu aquí a súa meirande versión pesimista e tráxica; porque a sátira non se endereita contra a vaidade das pompas humanas, senón contra a mesma condición humana. Os personaxes da farsa non son aquí máis que bonecos valedores e sin vida, a quenes moven outras mans que animan voces falsas e finxidas. A súa fugaz aparición sobre o taboado da farsa —falando unhas veces por si mesmos e outras por boca da Morte— ofrécenos un dos máis acres retábulos satíricos que produciu a poesía española contemporánea.

De certo, Espriu adoita nesta primeira parte unha actitude de asaño feroz co espectáculo de abxeción e vaciedade moral dunha humanidade condenada, unha humanidade tan soio capaz de enxendrar a inxusticia e o odio. O tránsito desta actitude satírica á comprensión do sufrimento e da dór, sinala o retorno á máis pura inspiración lírica que desemboca na reclusión do poeta na súa intimidada doorida; momento que marca a máis alta cima poética da súa obra. A fusión dunha sensibilidade refinada e dunha intelixencia creadora, orixinou o prodixio lírico dos doce derradeiros poemas deste libro.

Espriu é un artista puro cuio dominio idiomático permítille atopar sempre a axeitada correspondencia entre o conceito e a expresión, clausurando no breve laberinto do poema todo un mundo de pasión sofrenada. Pero posee, tamén, o segredo indescifrábel de temperar o verso como un arco, ate adelgazalo como unha corda tensa, sempre presta a se disparar como impulsada por unha forza interior.

A maestría coa que Salvador Espriu manexa o ritmo do poema e a melodía do verso, revélanos en posesión dun indiscutible xenio de poeta. Un poeta capaz de modelar, baixo unha forma bela, o mesto contido espiritual e humano. Esto bótase de ver, nidiamente, na que, pra nós, é a máis importante das súas obras; unha obra que, ao mesmo tempo, resulta unha das máis profundas creacións da poesía catalana contemporánea.

SALVADOR LORENZANA

POEMA

AO FINAL DE SETEMBRO

Mudan as árbores
e invoco a paz ao final de setembro.
Dilata a noite
un recendo de néveda,
o contorno dos racimos maduros,
o reino das mils sombras
cuio reló astral non mide o tempo.

Na seguinte estación
cando aparec o vento e o barre todo,
¡que válido sinal
ise instante tan só
cando ti e máis eu
atopamos os pasos!

XOHANA TORRES
—De «Estacións ao mar»

DUAS VIDAS DE LÉNDIA

Padrón, na vella Galicia, é nome expresivo, breve, claro: ten, como diría Azorín, rapidez e rotundidade. A s viziadas terras padronesas estiveron vencelladas dous nomes de poetas que, nas postrimerías meidievais, acadaron súa, máis pola lénda da súa vida que pola calidade da súa obra.

Relemos agora un interesante volume no que Carlos Martínez - Barbeito puxo ao día —hai xa anos— as pescudas sobre aquelas figuras galegas. Pra o seu autor tanto lle debe Galicia Juan Rodríguez de la Cámara como a Macías «O Namorado». O primeiro, ademais de escollela como retiro e sepultura, adicoulle unha singular lembranza na historia de Ardaulier e Lyessa. O segundo, en troques, fíxolle o homenaxe de empregar a súa lingua, xa en declinio, pra escribir cantigas de amor e melancolía.

Aos dous —di Barbeito— acolleunos igualmente a lénda, e pasaron á posteridade como emblemas da pasión desgraciada, e como nomes da poesía galega. Asietodo, resulta dubidoso o valor poético da obra de Macías. E, ao noso ver, non

deixa de ser abondo problemática a débeda que con Rodríguez do Padrón contraguéu Galicia.

Outra cousa é o acento lexendario misterioso, que envolve os perfís humanos de ún e máis do outro. Xa Risco advertira, agudamente, que a nosa terra tivo neles, na época na que a ciencia do amor estaba vixente, dúas figuras extraordinarias «neste pra nós perdido saber». Martínez - Barbeito espuxo nas suxestivas páxinas do seu libro a verdadeira lección das súas biografías. Nelas tendéu a resaltar ambas figuras, cujos nomes viven inafastadamente unidos ao mundo da lénda. As hitorias destes dous poetas eran merecentes o estudo co que o escritor pretendéu agrandar, é dicir, poñer ao seu tamaño natural a personalidade que os distinguíu.

Macías súmenos no misterio, no máis celado misterio. O seu nome é representativo, suxerente: é o aínda máis o sobrenome de «O Namorado» co que pasou á posteridade. As aventuras do troveiro foron, ao longo de varios séculos, pasto de escritores e paréntesis de amadores fieles. Moi poucas vidas, como a de Macías, transmitiron vibracións máis

románticas, máis lexendarias, á literatura. Martínez - Barbeito seguiu o rastro da súa súa a traveso das letras ibéricas. Descubriu aquelas visións dos seus contemporáneos que o traducían como doroso espectro, referiu despós a interpretacións máis equilibrada, de mellor serenidade, que, na literatura castellana, fixeron Lope de Vega e Calderón de la Barca. Trátase do fermento do romantismo que ha chegar máis tarde, e que en Larra atopou concreta fórmula. Macías permanece ahí, coa súa verdade histórica impenetrable, pero ofrecéndonos sempre o tremendo misterio da súa dorosa lénda.

Pra o escritor, Juan Rodríguez de la Cámara foi, pola súa banda, un dos máis intensos e apaixonados poetas dos Cancioneiros: e foi, sobre todo, un dos máis brillantes propósitos do século XV. Nos seus «Siete Gozos de Amor», e en «Los Mandamientos de Amor», quedou o acento das súas cancións. Noutante, o análisis máis detido do libro do que falamos, proxéctase na súa produción en rosa, Martínez - Barbeito ofrécelle ao lector inxeniosas interpretacións de «El Siervo Libre de Amor», buscando paralelo con

elementos da epopeia xacobeá. Cando identifica a montaña Crystallina co Pico Sacro, na referencia de Rodríguez do Padrón, Barbeito apunta sagazmente a un punto ategado de suxestións.

O novelista coruñés realizou o seu labor biobibliográfico con agarismo. Nos documentados lindeiros que encadran a obra, contribuíu á necesaria consideración que os dous infelices amadores reclaman na súa humanidade total. O seu acerto consistiu en vellellar a pescuda sobre unhas figuras perdidas na brétema da lénda. Así, xunto ás referencias ambientais e históricas indispensables, recolléu a realidade da obra, pra que as figuras estudadas aparezan retratadas cos seus rasgos definitivos.

Neste libro coñécese o que pode sabérese sobre Macías «O Namorado» e Xoán Rodríguez do Padrón. Ambos e dous, en plano de decadencia, pecharon o ciclo da nosa poesía medieval. Os dous, sofridos amadores, atópanse xunguidos por semellante sino romántico. Delo deu boa fe, con erudición e gracia literaria, hai xa anos, Carlos Martínez - Barbeito.

COSME BARREIROS